

Тетяна НІКІФОРОВА¹

ПІДСТАВИ ТА УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Проаналізовано підстави та умови застосування обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, передбачені ст. 91¹ КК України. Встановлено, що в науці кримінального права склалася одностайна позиція, що підставою застосування обмежувальних заходів, передбачених ст. 91¹ КК України є вчинення особою злочину, пов'язаного з домашнім насильством, а умовами: 1) призначення особі покарання, не пов'язаного з позбавленням волі; 2) звільнення особи з підстав, передбачених КК України, від кримінальної відповідальності; 3) звільнення особи з підстав, передбачених КК України, від покарання. Зазначені умови є альтернативними. Проаналізовано зміст поняття «злочин, пов'язаний з домашнім насильством» та встановлено, що його слід розуміти ширше, ніж діяння, передбачене ст. 126¹ «Домашнє насильство» КК України. Запропоновано ст. 91¹ КК України доповнити приміткою, в якій роз'яснити значення терміна «кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством», де обов'язково зазначити, що це поняття ширше, ніж термін «злочин», передбачений ст. 126¹ КК України. Проаналізовано зміст кожної з умов застосування обмежувальних заходів. Встановлено, що при застосуванні обмежувальних

¹ кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
t_nikiforova@univer.km.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-9769-973X>.

заходів під час призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, на практиці виникають проблеми щодо тлумачення відповідного поняття. Запропоновано роз'яснити зміст поняття «покарання, не пов'язане з позбавленням волі» у ст. 91¹ КК України. Встановлено також, що застосування обмежувальних заходів у разі звільнення особи від кримінальної відповідальності є декларативною нормою та підлягає виключенню з умов застосування обмежувальних заходів через несумісність останніх з природою звільнення від кримінальної відповідальності. Законодавством чітко врегульовано порядок застосування обмежувальних заходів до осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Встановлено також низку проблем, які виникають під час здійснення контролю за поведінкою осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи, органами пробації. Вирішення цих проблем можливе шляхом узгодження положень КК України та Закону України «Про пробацію», а також інших нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів пробації. Запропоновано застосування обмежувальних заходів віднести до наглядової пробації, що зумовить низку змін до статей Закону України «Про пробацію» в частині регулювання наглядової пробації, віднести до суб'єктів пробації осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи, а також із законодавчого визначення пробаційної програми виключити вказівку на те, що вона призначається особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, а в нормативно-правових актах, що регулюють порядок розроблення та реалізації пробаційних програм, передбачити їхнє застосування стосовно осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи. Зроблено висновок, що орган пробації повинен наділятися координаційною функцією щодо реалізації всіх обмежувальних заходів та необхідно на рівні підзаконних нормативно-правових актів встановити чіткий порядок взаємодії органу пробації з органами Національної поліції, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування щодо здійснення контролю за поведінкою осіб, до яких застосовано відповідний обмежувальний захід.

Ключові слова: обмежувальні заходи; злочин, пов'язаний з домашнім насильством, покарання, не пов'язані з позбавленням волі, звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від покарання.

Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, є відносно новим видом заходів кримінально-правового характеру, передбачених чинним кримінальним законодавством. 11 січня 2019 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьби з цими явищами», ухвалений Верховною Радою України 6 грудня 2017 р. [1]. Законодавча й наукова новизна цих заходів, неузгодженість норм законодавчих актів, якими врегульовано порядок їх призначення та реалізації, зумовлюють необхідність ретельного

дослідження різних аспектів застосування обмежувальних заходів та усунення законодавчих прогалин і суперечностей.

Дослідженню поняття, правової природи, підстав та умов застосування обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, присвятили свої праці Д. Крикливець, О. Дудоров, І. Жук, Т. Павлова, Ю. Пліш, М. Хавронюк, О. Чорна, О. Ющик, А. Ященко та інші вчені.

Метою статті є дослідження підстав та умов застосування обмежувальних заходів, передбачених ч. 1 ст. 91¹ КК України, а також проблем, які виникають у практиці їхнього застосування.

У науці кримінального права склалася одностайна позиція, що підставою застосування обмежувальних заходів, передбачених ст. 91¹ КК України, є вчинення особою злочину, пов'язаного з домашнім насильством, а умовами:

- 1) призначення особі покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- 2) звільнення особи з підстав, передбачених КК України, від кримінальної відповідальності;
- 3) звільнення особи з підстав, передбачених КК України, від покарання.

Зазначені умови є альтернативними [2].

Тлумачення поняття злочину, пов'язаного з домашнім насильством, в теорії кримінального права теж є однаковим. Ще набуття чинності відповідних змін до КК України та інших нормативно-правових актів, О. Дудоров та М. Хавронюк опублікували коментар щодо відповідних новел КК України, в якому розтлумачили основні терміни та поняття. Зокрема автори відзначають, що у ст. 91¹ КК України йдеться не про злочин «Домашнє насильство» (ст. 126¹ КК України), а про більш широке поняття, далі наводиться широкий перелік ознак, за якими те чи інше діяння можна кваліфікувати, як злочин, пов'язаний з домашнім насильством [3, с. 46]. Таку позицію одностайно підтримали і далі розвинули інші науковці. Це роз'яснення мало стати орієнтиром для практичного застосування. Проте, як це часто буває, практика не пішла таким одностайним шляхом. В одних випадках суди тлумачать відповідне поняття ширше, ніж діяння, передбачене ст. 126¹ КК України [4; 5; 6], в інших — винятково як злочин у розумінні ст. 126¹ КК України [7; 8]. Певна надія на одностайність практики з'явилася із постановленням об'єднаною палатою ККС ВС постанови від 12 лютого 2020 року у справі № 453/225/19. Суд зробив такий висновок: «Злочином, пов'язаним із домашнім насильством, слід вважати будь-яке кримінальне правопорушення, обставини вчинення якого свідчать про наявність у діянні хоча б одного з елементів (ознак), зазначених у ст. 1 «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р. № 2229–VIII [9], незалежно від того, чи вказано їх в інкримінованій статті (частині статті) КК як ознаки основного або кваліфікованого складу злочину». Суд також звернув увагу на те, що «обов'язковою умовою визнання судом злочину — незалежно від його родового чи безпосереднього об'єкта, — пов'язаним із домашнім насильством, є відображення зазначеного у формулюванні обвинувачення (у повідомленні про підозру, в обвинувальному

акті) із встановленням органами досудового розслідування відповідних фактичних обставин (ступеня родинних відносин або спорідненості між потерпілим та винуватцем, характер насильства тощо)» [10].

Проте роз'яснення Державної установи «Центр пробації» від 16 вересня 2020 р. щодо ролі уповноважених органів з питань пробації в процесі реалізації обмежувальних заходів свідчать про те, що узгодженості між практиками у цьому питанні поки що очікувати не доводиться. Зокрема в цьому документі зазначається, що «обмежувальні заходи, як це впливає з назви та змісту норми ст. 91¹ КК України, застосовуються лише до осіб, які вчинили «Домашнє насильство» (ст. 126¹ КК України)» [11]. Таке тлумачення суттєво впливає на всі роз'яснення щодо ролі органів пробації в процесі реалізації обмежувальних заходів, яких дотримуються філії на місцях і які в деяких випадках повністю унеможливають виконання судового рішення.

Законом України від 22 листопада 2018 р., який набрав чинності 1 липня 2020 р., в багатьох статтях КК України слово «злочин» замінено на «кримінальне правопорушення». У цьому ж Законі ст. 12 КК України викладено в новій редакції, згідно з якою кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки та злочини нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі. Однак у ст. 91¹ КК України термін «злочин, пов'язаний з домашнім насильством» залишився незмінним [12]. Проте така ситуація може бути виправданою, лише якщо під цим поняттям розуміється діяння, передбачене ст. 126¹ КК України, яке згідно з наведеною вище класифікацією є нетяжким злочином. Деякі діяння, пов'язані з домашнім насильством, можуть бути кримінальними проступками (наприклад, ст. 125, ч. 1 ст. 126, ст. 129 КК України). За тієї термінології, що вживається у ст. 91¹ КК України, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 125 КК України, не можна визнати злочином, що пов'язаний з домашнім насильством, адже воно є кримінальним проступком.

З метою забезпечення принципів юридичної визначеності та єдності судової практики, пропонується у ст. 91¹ КК України слова «злочину, пов'язаного з домашнім насильством» замінити на «кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством» та доповнити приміткою, у якій роз'яснити значення відповідного терміна, де обов'язково зазначити, що це поняття ширше, ніж злочин, передбачений ст. 126¹ КК України.

Наведені вище умови застосування обмежувальних заходів підлягають ретельному дослідженню (кожна окремо). По-перше, обмежувальні заходи можуть бути застосовані до осіб, яким призначено покарання, не пов'язане з позбавленням волі. Очевидно, що мова тут іде лише про основні покарання. Щодо поняття «покарання, пов'язане з позбавленням волі» в науці кримінального права єдності немає. Якщо буквально тлумачити цей термін, то до таких покарань належить позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі [3, с. 48]. Згідно з розширювальним тлумаченням, до покарань, які пов'язані з позбавленням волі, належать покарання, що відбуваються в умовах ізоляції від суспільства, а саме арешт, позбавлення волі на певний строк, довічне позбавлення волі [13, с. 91].

Аналізований термін вживається також у Законі України «Про пробацію». Шляхом системного тлумачення ст.ст. 6, 7, 14, 18 Закону можна зробити висновок, що в цьому Законі до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, віднесено позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські роботи, виправні роботи [14]. Такий висновок підтверджується також роз'ясненнями «Центру пробації», в яких зазначається лише один вид покарання — громадські роботи [11]. Аналіз судової практики застосування ст. 91¹ КК України свідчить, що суди дотримуються буквального тлумачення поняття покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Так, обмежувальні заходи застосовувалися при призначення таких видів покарань, як: штраф, громадські роботи, арешт, обмеження волі [4; 15; 16; 17]. Проте таке буквальне тлумачення унеможливує виконання деяких вироків суду, оскільки Законом та іншими нормативно-правовими актами на органи пробації не покладено функції здійснення нагляду за засудженими до таких видів покарань, як: штраф, арешт та обмеження волі. Водночас розширювальне тлумачення суперечить принципу юридичної визначеності. Вирішити цю проблему можна, по-перше, шляхом роз'яснення в примітці до ст. 91¹ КК України терміна «покарання, не пов'язане з позбавленням волі» або шляхом переліку в ч. 1 ст. 91¹ КК України усіх видів покарань, одночасно з призначенням яких можливе застосування обмежувальних заходів, по-друге, внесенням змін до Закону України «Про пробацію».

Наступною умовою застосування до особи обмежувальних заходів є її звільнення від кримінальної відповідальності з підстав передбачених КК України. Загальні підстави визначено у ст.ст. 44–49 КК України, стосовно неповнолітніх — у ст. 97 КК України, а спеціальні підстави — при вчиненні окремих кримінальних правопорушень, передбачених Особливою частиною КК України [2]. Аналіз статей Особливої частини КК України, у яких встановлено підстави звільнення від кримінальної відповідальності, дозволяє зробити висновок, що вчинення цих кримінальних правопорушень не може бути пов'язане із домашнім насильством. Щодо загальних підстав, то всі вони пов'язані із суттєвим зменшенням або зникненням суспільної небезпеки особи або діяння. Тому, якщо особа залишається небезпечною для потерпілого, що вимагає застосування до неї обмежувальних заходів, це означає, що відсутні й підстави звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені ст.ст. 44–49 КК України. У цих статтях мова йде про щире каяття, примирення з потерпілим, втрату суспільної небезпечності. Проте якщо залишаються підстави для застосування обмежувальних заходів, то можна стверджувати, що щире каяття та примирення з потерпілим не є справжніми. Що стосується підстав звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх за ч. 1 ст. 97 КК України, то в контексті застосування обмежувальних заходів вони не потребують аналізу, адже згідно з ч. 2 ст. 91¹ КК України відповідні заходи застосовуються до особи, яка на момент вчинення домашнього насильства досягла 18-річного віку. Виходячи із вищенаведеного, вважаємо, що застосування обмежувальних заходів при звільненні від кримінальної відповідальності є недоречним і відповідна умова потребує виключення з ч. 1 ст. 91¹ КК України.

Крім того, нині ця умова залишається лише декларативною, адже в ч. 4 ст. 91¹ КК України передбачено, що контроль встановлюється лише за поведінкою засуджених, до яких застосовано обмежувальні заходи. Таким чином, «Центр пробації» робить висновок, що здійснення контролю органом пробації за поведінкою осіб, звільнених від кримінальної відповідальності, чинне законодавство не передбачає [11]. І з таким висновком доводиться погодитися. Проаналізована практика підтверджує ці висновки. У ЄДРСР немає жодної ухвали, якою б застосування ст. 91¹ КК України було пов'язане із звільненням особи від кримінальної відповідальності. Покладення на орган пробації обов'язку здійснювати контроль за поведінкою звільнених від кримінальної відповідальності, до яких застосовано обмежувальні заходи, можливе лише шляхом внесення відповідних змін до КК України та Закону України «Про пробацію», адже згідно зі ст. 14 цього Закону звільнені від кримінальної відповідальності не належать до суб'єктів пробації [14]. Потрібно також зазначити, що особа звільняється від кримінальної відповідальності з нереабілітуючих підстав, питання про її винуватість не вирішується жодним чином і прийняття судом ухвали про закриття провадження з цієї підстави припиняє будь-які відносини між державою та особою, а тому покладення на особу, звільнену від кримінальної відповідальності, обмежувальних заходів суперечить сутності цього інституту.

Остання умова застосування обмежувальних заходів — це звільнення від покарання з підстав, передбачених КК України. Підстави звільнення від покарання визначені в розд. XII Загальної частини КК України [2]. Аналізуючи можливість реалізації обмежувальних заходів до осіб, звільнених від покарання чи його відбування, можна зробити висновок, що така можливість наявна винятково для осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням на підставі ст.ст. 75, 79 КК України. Порядок застосування обмежувальних заходів до осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, чітко врегульовано чинним законодавством (ч.ч. 2, 4 ст. 76 КК України, ст. 14 Закону України «Про пробацію») [2; 14]. Цього не можна сказати про осіб, звільнених від покарання чи його відбування з інших підстав, оскільки вони не є суб'єктами пробації, не встановлено порядку застосування обмежувальних заходів до цих осіб Кримінальним процесуальним або Кримінально-виконавчим кодексом. Тому застосування обмежувальних заходів до таких осіб залишається декларативною нормою.

Державна установа «Центр пробації» вказує ще на низку проблем, які виникають у процесі реалізації обмежувальних заходів. Ці проблеми пов'язані з неузгодженістю ч. 4 ст. 91¹ КК України з іншими нормативно-правовими актами, якими передбачено засоби запобігання та протидії домашньому насильству, а також функції та повноваження органів пробації. Проаналізувавши зміст ст. 91¹ КК України та відповідних нормативно-правових актів, «Центр пробації» приходять до висновку, що «головне завдання уповноважених органів з питань пробації під час роботи з кривдниками — це забезпечення реалізації пробаційних програм, тобто програм, що призначаються за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням» [11]. Адже у всіх нормативно-правових актах у цій

сфері про орган пробації йдеться лише у зв'язку з виконанням пробаційних програм. Крім того, Державна установа «Центр пробації» всі заходи, передбачені ч. 2 ст. 91¹ КК України, відносить до категорії «спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству» (ст. 24 Закону України від 7 грудня 2017 р. «Про запобігання та протидію домашньому насильству»), контроль за виконанням яких належить до компетенції уповноважених підрозділів органів Національної поліції України (ст.ст. 25–28 Закону) [11]. Саме таке обґрунтування наводить орган пробації, звертаючись до суду з клопотанням про вирішення питань, пов'язаних із виконанням вироку, в частині реалізації обмежувальних заходів. Проте суд відмовив у задоволенні клопотання, посилаючись на те, що заходи, передбачені ст 91¹ КК України та ст. 24 Закону України від 7 грудня 2017 р., мають різну правову природу, а повноваження уповноважених підрозділів органів Національної поліції України полягають у взятті на профілактичний облік кривдника та проведенні з ним профілактичної роботи [18; 19]. О. Дудоров та М. Хавронюк зазначають, що законодавством України у сфері протидії домашньому насильству передбачено декілька майже ідентичних за змістом заходів, які суттєво різняться за підставами та порядком застосування [3, с 47]. Тому вищезазначені роз'яснення Державної установи «Центр пробації» в цій частині не можна визнати такими, що відповідають чинному законодавству.

Ще одна проблема, на яку звертали увагу органи пробації, звертаючись до суду з клопотанням про вирішення питань, пов'язаних із виконанням вироку, полягає в тому, що обов'язок пройти пробаційну програму може бути призначений лише до засуджених осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Суд, відмовляючи в задоволенні клопотання, зазначив, що пробаційна програма в двох випадках (тобто в п. 5 ч. 1 ст. 91¹ та в ч. 3 ст. 76 КК України) розглядається в різному контексті: в першому — це обмежувальний захід щодо засудженого, який вчинив домашнє насильство, в іншому — обов'язок для особи, звільненої від відбування покарання з випробуванням [18; 19]. Таке обґрунтування є логічним. Однак проблема полягає в тому, що відповідно до Закону України «Про пробацію» пробаційна програма визначається як програма, що призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням та за інших підстав, виконання пробаційних програм не передбачено.

Дослідження застосування на практиці обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, дозволило зробити висновок, що законодавче регулювання підстав та умов застосування відповідних заходів потребує вдосконалення. У першу чергу, необхідно внести зміни до ст. 91¹ КК України щодо тлумачення змісту поняття «кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством», з метою удосконалення підстав застосування обмежувальних заходів.

Щодо законодавчого регулювання умов застосування обмежувальних заходів, то удосконалення потребує, у першу чергу, порядок виконання цих заходів. Здійснення Державною установою «Центр пробації» роз'яснень стосовно ролі уповноважених органів з питань пробації у процесі реалізації обмежувальних заходів викликані законодавчими прогалинами в частині реалізації положення, передбаченого ч. 4 ст. 91¹ КК України,

оскільки чинними нормативно-правовими актами, якими врегульовано діяльність органів пробачії, не передбачено виконання ними відповідних функцій. Проте все ж контроль за поведінкою осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи, повинен покладатися на орган пробачії. У першу чергу, зміни необхідно внести до Закону України «Про пробачію». Застосування обмежувальних заходів потрібно віднести до наглядової пробачії, що зумовить низку змін до статей Закону в частині регулювання наглядової пробачії. Слушною є також пропозиція віднести до суб'єктів пробачії (ст. 14 Закону) осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи, в порядку ст. 91¹ КК України. Крім того, із законодавчого визначення пробачійної програми потрібно виключити вказівку на те, що вона призначається особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, а в нормативно-правових актах, що регулюють порядок розроблення та реалізації пробачійних програм передбачити їхнє застосування стосовно осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи. Щодо практичного застосування обмежувальних заходів, передбачених п.п. 1–4 ч. 1 ст. 91¹ КК України, то засобами для контролю за поведінкою відповідних осіб сьогодні володіють органи Національної поліції, а не органи пробачії. Розроблення та виконання програм для кривдників (п. 5 ч. 1 ст. 91¹ КК України) чинним законодавством покладено на місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Згідно зі ст. 21 Закону України «Про пробачію» реалізацію покладених на органи пробачії функцій вони повинні здійснювати шляхом взаємодії з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями. На необхідності тісної взаємодії різних державних органів під час виконання заходів, спрямованих на захист осіб від домашнього насильства, наголошує ЄСПЛ. Так, у рішенні *Шахіда Гюкче проти Австрії* ЄСПЛ зазначає, що взаємодія між суб'єктами, які згідно з чинним законодавством здійснюють запобігання та протидію домашньому насильству, є запорукою підвищення ефективності захисту прав осіб, які піддаються домашньому насильству [20, с. 13–14]. Сьогодні взаємодію державних та недержавних органів у цій сфері врегульовано Порядком, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 [21]. Проте в цьому Порядку орган пробачії згадується винятково у зв'язку з виконанням пробачійних програм. Орган пробачії повинен наділятися координаційною функцією щодо реалізації всіх обмежувальних заходів. Також необхідно на рівні підзаконних нормативно-правових актів встановити чіткий порядок взаємодії органу пробачії з органами Національної поліції, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування щодо здійснення контролю за поведінкою осіб, до яких застосовано відповідний обмежувальний захід.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьби з цими явищами. Закон України від 06.12.2017 р. № 2227–VIII.

- Верховна Рада України. Законодавство України.* URL : <https://bit.ly/3y2Oo4c>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341–III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL : <http://bit.ly/2HuG8kE>.
  3. *Дудоров О. О., Хавронюк М. І.* Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2019. 288 с.
  4. Вирок Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 11.03.2020 р. у справі № 483/1562/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/2UIMJlJ>.
  5. Вирок Томашпільського районного суду Вінницької області від 22.05.2019 р. у справі № 146/427/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/3eSpWeb>.
  6. Вирок Галицький районний суд м. Львова від 17.09.2020 р. у справі № 461/7288/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/2W3XfnZ>.
  7. Ухвала колегії суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 03.10.2019 р. у справі № 653/666/19. *ІІІА:ЗАКОН.* URL : <https://bit.ly/2ULzXD3>.
  8. Ухвала Приморського районного суду м. Одеси від 16.12.2020 р. у справі № 522/3409/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/3zt1urJ>.
  9. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України від 07.12.2017 р. № 2229–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL : <https://bit.ly/3a9Pyl3>.
  10. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР, за лютий 2020 року. *Верховний Суд.* URL : <https://bit.ly/3VCi36z>.
  11. Роль уповноважених органів з питань пробації в процесі реалізації обмежувальних заходів. Роз'яснення Державної установи «Центр пробації» від 16.09.2020 р. *Google.* URL : <https://bit.ly/36Xz0KE>.
  12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень. Закон України 22.11.2018 р. № 2617–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL : <https://bit.ly/35kGZzS>.
  13. *Павлова Т. О.* Правова природа обмежувальних заходів за чинним Кримінальним кодексом України. *Правова держава.* 2019. № 34. С. 89–94. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського НАН України.* URL : <https://bit.ly/2ULNsCG>.
  14. Про пробацію. Закон України від 05.02.2015 р. № 160–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL : <https://bit.ly/3kPPkVN>.
  15. Вирок Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 02.04.2019 р. у справі № 473/888/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/3y1jo4p>.
  16. Вирок Шполянського районного суду Черкаської області від 19.06.2020 р. у справі № 710/131/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/3xOPEmY>.
  17. Вирок Саксаганський районний суд м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 16.11.2020 р. у справі № 214/5915/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL : <https://bit.ly/2VavI3H>.

18. Вирок Лисянський районний суд Черкаської області від 05.02.2021 р. у справі № 700/722/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3zuSkLn>.
19. Вирок Шполянського районного суду Черкаської області від 28.10.2020 р. у справі № 710/131/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/2TuPLJM>.
20. Судовий розгляд справ, пов'язаних з вчиненням насильства в сім'ї в Україні: проблеми відповідності міжнародним стандартам та шляхи вдосконалення / за заг. ред. О. А. Шаповалової, С. О. Павлиш. Київ : Ваіге, 2011. 196 с.
21. Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 658. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/3rxIUfl>.

Надійшла до редакції 12.02.2021

Tetiana NIKIFOROVA

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

Grounds and Conditions for the Application of Restrictive Measures Applied to Persons who Have Committed Domestic Violence

The grounds and conditions for the application of restrictive measures applied to persons, who have committed domestic violence, are provided in Art. 91¹ of the Criminal Code of Ukraine. It is established that in the science of criminal law there is a unanimous position that the basis for the application of restrictive measures under Art. 91¹ of the Criminal Code is the commission by a person of a crime related to domestic violence, and the conditions are: 1) sentencing a person not related to imprisonment; 2) release of a person from criminal liability on the grounds provided by the Criminal Code; 3) release of a person from punishment on the grounds provided by the Criminal Code. These conditions are alternative. The content of the concept of «crime related to domestic violence» is analyzed and it is established that it should be understood more broadly than the act provided for in Art. 126¹ of the Criminal Code «Domestic Violence». It is proposed to add to Art. 91¹ of the Criminal Code a note explaining the meaning of the term «criminal offense related to domestic violence», where it is necessary to note that this concept is broader than the crime under Art. 126¹ of the Criminal Code. The content of each of the conditions of application of restrictive measures is analyzed. It has been established that in the application of restrictive measures during the imposition of non-custodial sentences in practice there are problems with the interpretation of the relevant concept. It is proposed to clarify the meaning of the concept of «punishment not related to imprisonment» in Art. 91¹ of the Criminal Code. It is also established that the application of restrictive measures in releasing a person from criminal liability is a declarative norm and is subject to exclusion from the conditions of application of restrictive measures due to the incompatibility of the latter with the nature of exemption from criminal liability. The legislation clearly regulates the procedure for applying restrictive measures to persons released from serving a probation sentence. A number of problems that arise during the control over the behaviour of persons to whom restrictive measures have been applied by the probation authorities have also been identified. The solution to these problems is possible by harmonizing the provisions of the Criminal Code and the Law of Ukraine «On Probation», as well as other regulations governing the activities of probation bodies. It is proposed to refer the application of restrictive measures to supervisory probation,

which will lead to a number of changes to the articles of the Law of Ukraine «On Probation» in terms of regulation of supervisory probation, to refer to probation subjects persons subject to restrictive measures, and to exclude the fact that it is assigned to a person released from serving a probation sentence, and in the regulations governing the development and implementation of probation programs to provide for their application to persons to whom restrictive measures have been applied. It is concluded that the probation body should be endowed with a coordinating function to implement all restrictive measures and it is necessary at the level of bylaws to establish a clear procedure for interaction of the probation body with the National Police, local state administrations and local governments to control the behaviour of individuals, which the appropriate restrictive measure is applied.

Keywords: *restrictive measures, crime related to domestic violence, non-custodial sentences, release from criminal liability, release from punishment.*